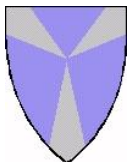

GJERDEVEILEDER

Detaljert info - til gardbrukere og eiere av
landbrukseiendommer

OPPDAL KOMMUNE
Plan og forvaltning
Landbruk

2024

Beiterett

Oppdal er en av landets største sauekommuner med 17.000 vinterfôra sau og vel 40.000 sau på sommerbeite i skog og lier. I tillegg er det 2.500 storfe og 2.500 tamrein ute sommerstid. Husdyr på beite er utmarksbasert matproduksjon. Samtidig gjør disse dyra gjør en god jobb med skjøtsel av kulturlandskapet og forhindrer gjengroing. Forskning har også vist at et godt beitetrykk, slik vi har her i Oppdal, gir høyest biologisk mangfold i forhold til planter, dyr og insekter i beiteområdene, samt økt karbonbinding i marka.

Beiteretten er en av de eldste bruksretter som knyttet til norske utmarker, befestet gjennom sedvane, hevd og lovver og nedskrevet allerede i Magnus Lagabøters landlov fra 1274. Bakgrunnen er at beite skal kunne foregå over store sammenhengende utmarksområder. Beiteretten behøver ikke være nedskrevet på den enkelte eiendom, men være ervervet over såkalt "alders tids bruk". Det er felles beiterett uavhengig av grunneiendom i størsteparten av utmarka i Oppdal. Det vil si at det også er beiterett i de fleste hytteområdene, både på hyttetomtene og mellom dem. Dette må det tas hensyn til ved inngjerding.

I Oppdal har vi morkautgarden går som en gyllen linje rundt hele kommunen, ova dyrkajorda på ca. 600-700 moh. Arealet mellom denne morkautgarden og bygdeallmenningsgrensa (sameie-grensa på Lønset) er felles beite, utøvd med stilltiende beiterett i flere tusen år.

Gjerdeplikt

Landbrukseiendommer og en del andre eiendommer har plikt til gjerding mot utmark, forankret i Gjerdelova. Fra gammelt av er prinsippet at hver enkelt grunneier selv må beskytte sin eiendom mot annen manns husdyr. Etter 1860 ble husdyreier ansvarlig for å vokte sine dyr, samtidig ble prinsippet at en kan kreve at naboen skal ta sin halvpart av gjerdeholdet. I 1961 kom den gjerdelova vi har i dag, den er ikke avgrenset til landbruket, men gjelder alle eiendommer. Gjerdelova skiller mellom rett og plikt til å holde gjerde. Gjerderett er beskrevet i paragraf 6, gjerdeplikt er beskrevet i paragraf 7 til 10.

Gjerdeplikt gjelder mot naboen der to naboer deler en grense, og den gjelder mot felles utmark. Her vil situasjonen ofte være den at hvis en eiendom slutter å gjerde vil hele systemet med beiting i utmarksområdet rakne. Overholdelse av gjerdeplikta er et avgjørende spørsmål for de som er avhengig av utmarka. Det å eie en eiendom innebærer forskjellige rettigheter, men mange glemmer at det også hører med forskjellige plikter. F.eks. hører det med veirett, og plikt til å delta i vedlikehold av veien. Slik er det også med gjerdeplikta. En slik gjerdeplikt er knyttet til eiendommen og blir ikke tatt vekk fordi om eieren legger ned drifta med husdyr eller flytter fra eiendommen.

Gjerde og tradisjon

Den tradisjonelle gjerdemåten i Oppdal før nettinggjerdet kom, var steinutgard, eventuelt med en remutgard bestående av staur med horisontale fjøler/bakskier på toppen. Remutgarden var vanligvis tettet med kvist og einer for å gjøre den skikkelig tett. Skigard var vanlig i skogområder med god tilgang på gran. Det er ingen tradisjon for å bruke skigard i Oppdal.

Steinutgard med remutgard på toppen.

GJELDENE REGELVERK SOM HANDLER OM GJERDING:

[Lov om grannegjerde / Gjerdelova](#)

- regulerer retten til å ha, samt plikten til å sette opp og vedlikeholde, gjerder mellom naboeiendommer, og hvordan gjerdet skal være utformet. Viktige punkt fra lov om grannegjerde:

- Gjerdet må ikke være farlig for folk eller husdyr.
- Gjerdet skal være slik at det ikke er til unødvendig eller urimelig ulempe eller sjenanse for naboeiendommen.
- Hytteeier kan aldri kreve at utmarkseier setter opp gjerde mot hyttetomten uten at dette er avtalt.
- Et gjerde som ikke vedlikeholdes skal fjernes, og det må ikke ligge igjen gjerderester som kan være farlige for folk eller husdyr.

[Lov om dyrevelferd / Dyrevelferdslova](#)

§3. Generelt om behandling av dyr:

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

§ 15. Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger

Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger skal utføres eller oppføres og holdes ved like slik at dyr ikke utsettes for fare for unødige påkjenninger og belastninger. Det skal ikke brukes piggråd i gjerde for å regulere dyrs ferdsel.

Den som er ansvarlig for bygningen, gjerdet og innretningen, skal føre nødvendig tilsyn med disse og gjennomføre nødvendige tiltak for å kunne oppdage, forebygge og avhjelpe fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om bygninger, gjerder o.l., herunder om forbud mot og fjerning av slike, samt om unntak fra forbudet mot å bruke piggråd i gjerde.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

§ 1-6 - Ethvert tiltak skal være i tråd med arealformål og bestemmelser tilknyttet eiendommen. Det er den enkelte eiers ansvar å påse at reglene følges.

Inngjerding av hytter

I beskrivelse, bestemmelser og retningslinjer til kommuneplanens arealdel for Oppdal er det krav til maksimalt inngjerdet areal. I nye områder for fritidsbebyggelse kan sum av bebygd og inngjerdet areal maksimalt utgjøre 40 % av tomtearealet. Dette for å sikre beitedyra tilgang til kvalitativt gode beiteområder, ettersom områder som er egnet til fritidsbebyggelse ofte ligger i gode beiteområder. Bestemmelsen gir hytteeier anledning til å gjerde inn inngangsparti og veranda, samtidig som det tas hensyn til at dyreeiere har beiterett i området.

Reguleringsplanen for området kan ha strenge bestemmelser i forhold til inngjerding. Det kan også framgå av kjøpekontrakten hvordan beiteretten er håndtert, og likedan hva som er tillatt av inngjerding.

Strømtråd er ikke tillatt brukt ved fritidsboliger ettersom det krever daglig tilsyn. Det må alltid være strøm på elektrisk gjerde. Elektrisk gjerde uten strøm kan være dødsfeller for sau.

ANBEFALT GJERDEMÅTE

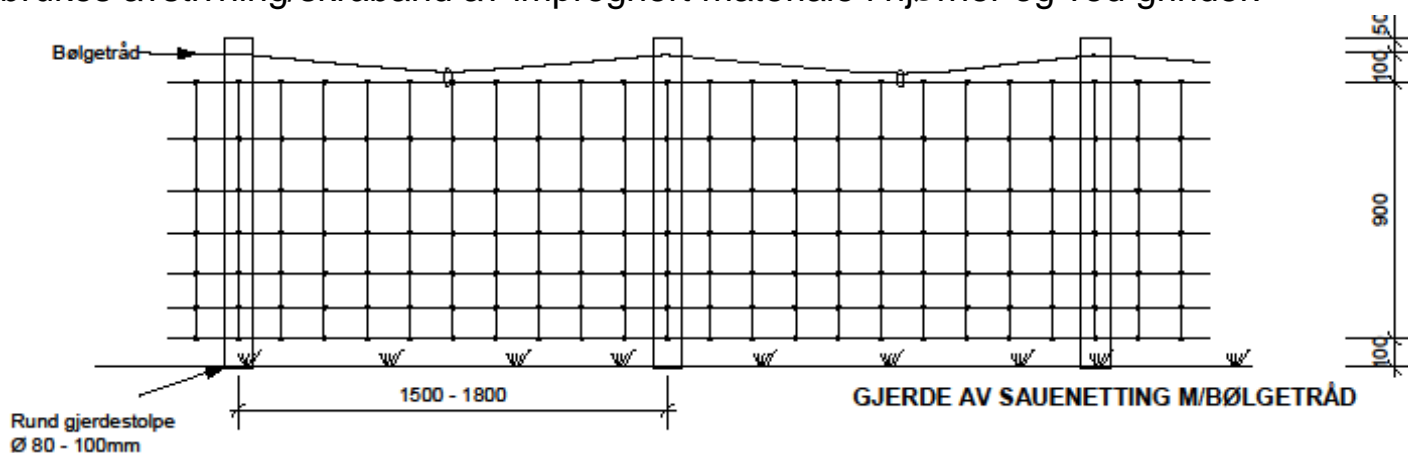
Et landbruksgjerde skal være minst 1,1 m høgt og så tett at det stenger ute hest, naut og småfe i beitetida 1.mai – 15.oktober. Gjerdeholderen må også sørge for at det er lett å passere gjerdet for folk som ferdes etter stier og veger.

Nettinggjerde

Nettinggjerde er effektivt for både storfe og småfe. Et nettinggjerde med materialer av topp kvalitet som er riktig oppsatt og står på god grunn, kan stå i mange år forutsett jevnt tilsyn og vedlikehold. Nettinggjerde kan fort brytes ned av snøen dersom det ikke hektes ned hver høst. Husk å snu nettingmaskene riktig vei ved oppsetting, små masker nederst, store masker øverst. Nederste tråd bør ikke være høyere enn 4-10 cm over marka slik at det ikke er mulig for sau eller lam og stikke hodet under og sette det fast. Her er det viktig å være oppmerksom på ujevnheter og groper i bakken under gjerdet, disse må tettes.

Staturene skal stå så tett at nettingen holder seg stram, ca 1,5 - 1,8 m. mellom hver staur. Dersom det går storfe eller hest på beite bør overtråd brukes slik at dyra ikke bøyer seg over gjerdet for å få tak i godbitene på den andre sida. Da brytes gjerdet fort ned. Et godt alternativ er bruk av bølgetråd (tykk ståltråd). Andre alternativ er bruk av strømtråd på toppen av gjerdet, eller å slå på bord på toppen av gjerdet. Etter 1. januar 2010 er det et absolutt forbud mot å bruke piggtråd i gjerder som styrer dyrs ferdsel.

Nettingen bør være av typen utmarksgjerde eller anna med tilsvarende styrke. Gjerdestolpene må være impregnert, og helst runde. Halvkløvinger har lett for å legge seg over mot den sida som er flat. Dimensjonen på stolpene bør være minimum 8 cm for å tåle belastninga fra snø og beitedyr. Det må i tillegg brukes avstivning/skråband av impregnert materiale i hjørner og ved grunder.

Elektrisk gjerde

Strømtråd er enkelt å ta opp og ned, særlig ved bruk av selvisolerende stolper i hardplast, glassfiber. Ved å sette opp impregnert trestaur med isolatorer er det nok å ta ned strømtråden til vinteren. Det bør brukes godt synlige polyesterband i områder der folk ferdes. 3-tråds-gjerde er nødvendig for å holde sau ute. Sett staturene tett slik at ikke trådene henger, og avstanden fra bakken til første tråd blir jevn. Anbefalt tråd høyde: 30cm + 60 cm + 90cm. Dersom det er problem med at lamma kryper under gjerdet kan en bruke 4 tråder og plassere den laveste tråden bare 10 cm over bakken. Denne tråden bør være koblet bare til jord, og ikke til strøm for å sikre at gjerdet virker.

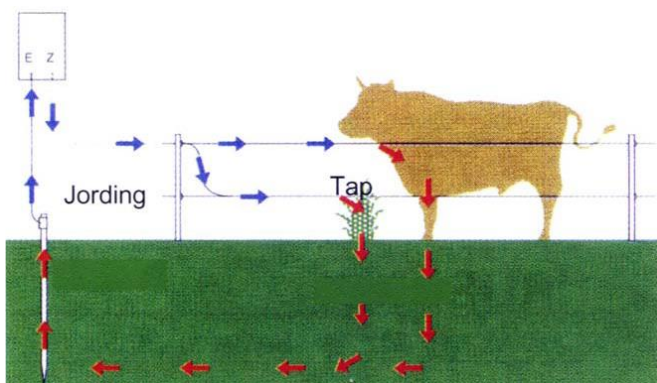
Det må alltid være strøm på elektrisk gjerde. Elektrisk gjerde krever jevnlig tilsyn for å kontrollere at det er strøm på gjerdet til hver tid. Gras, kvister og lignende som er i kontakt med gjerdet slik at strømmen går til jord kan føre til at det blir svak strøm på gjerdet. Elektrisk gjerde krever en mer gjennomtenkt

gjerdetrasé enn nettinggjerde for å sikre god strømføring. En bør velge så rette strekk som mulig, planere ved behov og rydde bred gjerdetrasé for kvist og strå, minimum 2 meter.

Elektrisk netting eller strømtråd er IKKE TILLAT å bruke uten strøm og DAGLIG tilsyn, det er derfor ikke tillatt å bruke som gjerding rundt hytter. Elektrisk nettinggjerde uten strøm på fungerer omtrent som fiskegarn og kan være dødsfeller for sau – se bilde fra en hytte i Oppdal i 2015.

Gjerdeapparatet bør være tilkoblet det elektriske strømnettet, bruk av batteri og solcelle er mer usikkert og krever jevnere tilsyn. God jording er også avgjørende for strømspenninga på gjerdet. Det bør brukes jordspyd av kobber eller galvanisert stål. Jordinga må plasseres minst 10 meter unna jording fra sterkstrømnett, ellers kan en risikere å få full elektrisk spenning ut på elektriskgjerdet ved jordfeil!

For at dyret skal få støt fra elektrisk gjerde må jordinga fungere og det må være lite tap fra strømtråden.

Med tanke på folk som ferdes i området bør elektrisk gjerde ha skilt med advarsel om at gjerdetrådene er strømførende.

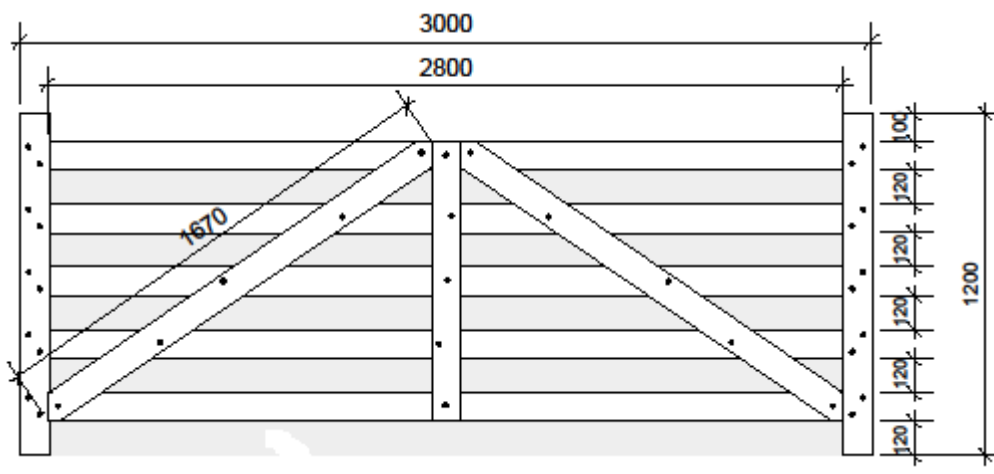
Gjerdetyper av treverk -

som skigard, remutgard, stakittgjerde o.l. må lages så tett at ikke dyr setter seg fast mellom materialene. Avstand fra bakken og innbyrdes avstand mellom materialene bør ikke overstige 10 cm.

Grinder –

må utformes slik at de ikke er til fare for dyra. Spesielt farlig er det hvis mellomrommene blir store nok til at sau/lam får hodet inn, men ikke ut igjen.

Eksempel på 3-meter bred grind (www.nsg.no)

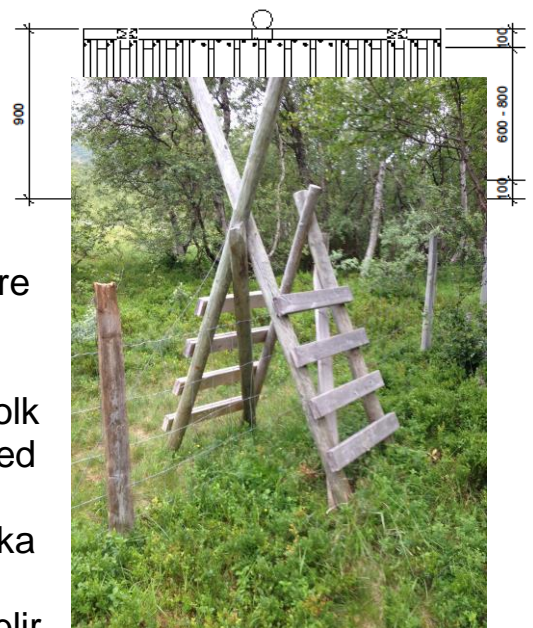
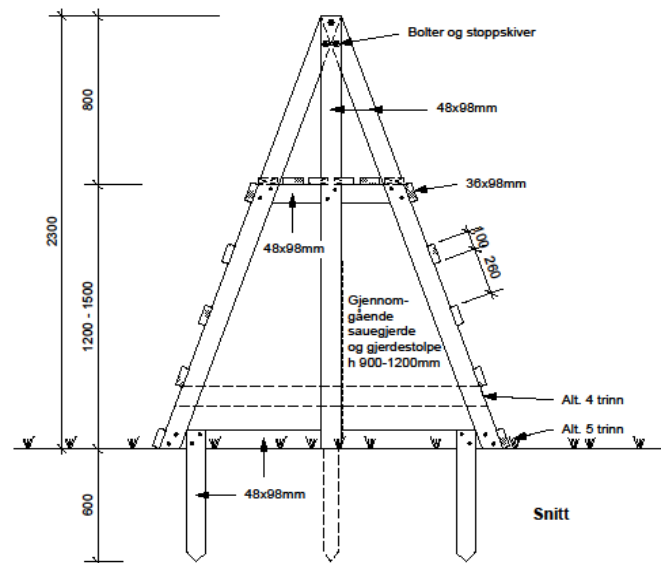
Innbyrdes avstand mellom materialene bør være maks 10-12 cm, det samme gjelder avstanden fra bakken til nederste fjøl.

Alle trematerialene bør være impregnerte. Dersom grindene er laga av tre er hengsla grinder å foretrekke, ettersom de er enklere å åpne og lukke. Det kan også være aktuelt med ei lita grind for å gå gjennom i eller ved siden av ei stor grind for passering med kjøretøy. Ved beiteområder kan det være lurt å utstyre grinda med skilt som minner folk om lukke grinda. Det er også mulig å utstyre grinder med sjøllukkende mekanismer som fjørsystem eller lignende for å sikre at de blir lukka. Eventuelt kan svinggrinder eller gjerdeklyv brukes.

Bruk av gjerdeklyv og svinggrinder er ofte et bedre alternativ enn vanlig grind. Den enkleste formen for gjerdeklyv er en stige på hver side av gjerdet med klatretrinn festet til to gjerdestolper. Stigene er bolta sammen i toppen, og forankra i bakken med påler. Stolpene på sida er høyere enn gjerdet slik at det er noe å holde seg i, og platået på toppen gjør det enkelt å snu seg før man klatrer ned igjen på andre sida av gjerdet. For flere alternativ se www.nsg.no

Ei svinggrind eller sluse er et alternativ for kryssing av gjerdet på bakkeplan. Her lager man ei V-forma trakt på den ene sida av kryssingspunktet og ei svinggrind som slår mot ytterpunktene i åpninga på den andre sida. For beskrivelse og tegning se www.nsg.no.

Et råk er en åpen passasje for ferdsel av dyr og folk fra gardene og opp til utmarka, fra gammelt av med steinutgard på begge sider. Gamle stiger, rekster og råk sikrer dyr og mennesker adkomst til utmarka og fjellet. Ved inngjerding er det viktig at slik adkomst ikke blir hindret. Dette sikres ved at råk blir tatt vare på, og at det settes opp grinder. Ved bruk av grinder er det viktig at disse alltid lukkes, slik at beitedyr ikke kommer på avveie.

Vedlikehold

Har du satt opp gjerde, er det ditt ansvar at det holdes ved like og ikke blir til nedfalls og dermed farlig for husdyr. Et nettinggjerde som ligger halvveis nede kan være en felle der dyra setter seg fast. Det samme gjelder et strømgjerde uten strøm. Et dårlig vedlikeholdt gjerde kan også føre til at husdyr kommer inn på hyttetunet, men ikke ut igjen, med det resultat at de tørster i hjel. Husk også - er ditt verandautspring og grunnmur på sæter/hytte tett under, slik at ikke husdyr går seg fast under der? Er dører på uthusene sikret slik at ikke husdyr får dem opp og kan bli stengt inne?

Alle gjerder må gås over og repareres før beiteslipp om våren. Tidspunkt for beiteslipp varierer både mellom steder i Oppdal og mellom år. Når det er grønt og graset er 5 cm høgt kan en regne med at det er småfe på beite i Oppdal. Har du gjerde som grenser mot innmark bør gjerdene være ferdige vedlikeholdt senest 15. mai, mot utmark bør vedlikeholdet være ferdig senest 1. juni.

BÅNDTVANGSBESTEMMELSER I

OPPDAL

1. APRIL – 31. OKTOBER

Unntak: Hund brukt under lovlig jakt og hund brukt under gjeting.

Det er båndtvang hele året i boligområder, handleområder, ved idrettsanlegg og ved Rauøra og Kullsjøen friluftsområde.

Det er båndtvang i og ved preparerte skiløyper i hele vintersesongen.

Les mer på www.lovdato.no

Har du spørsmål?

Kontakt Oppdal kommune tlf.: 72 40 10 00

e-post: post@oppdal.kommune.no

Sist revidert juli 2024